

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marcely Kučerové a soudců Mgr. RNDr. Jany Zaoralové a JUDr. Jana Pavlíčka v právní věci

nezletilého:

M. K., narozen dne xxx
bytem xxx, xxx
zastoupen kolizním opatrovníkem Městskou částí Praha 6
sídlem Čs. armády 601/23, 160 52 Praha 6

syna rodičů:

M. V., narozena dne xxx
bytem xxx, xxx
k doručení xxx, xxx

M. K., narozen dne xxx
t. č. ve VTOS ve Věznici xxx, xxx, xxx
zastoupen obecnou zmocněnkyní Patricií Koukalovou, DIS.
bytem Malotice 81, 281 63 Kostelec nad Černými lesy

za účasti navrhovatelů:

J. L., narozena dne xxx

M. L., narozen dne xxx
oba bytem xxx, xxx
oba zastoupeni advokátkou JUDr. Hanou Rosenovou
sídlem Mařatkova 918/2, 142 00 Praha 4

za účasti pěstounů:

M. Š., narozena dne xxx

P. Š., narozen dne xxx
oba bytem xxx, xxx
oba zastoupeni advokátem JUDr. Pavlem Sedláčkem
sídlem Dlouhá 705/16, 110 00 Praha 1

o svěření nezletilého do pěstounské péče prarodičů, k odvolání pěstounů M. Š. a P. Š. proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 17. června 2021, č. j. 0 P 219/2017-1045, 51 P a Nc 216/2017,

takto:

- I.** Rozsudek soudu I. stupně se potvrzuje.
- II.** Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem, počínaje dnem jeho vyhlášení, svěřil soud I. stupně nezletilého do společné pěstounské péče manželům J. L. a M. L., zároveň tento výrok prohlásil předběžně vykonatelným, čímž změnil výrok I. rozsudku téhož soudu ze dne 6. 2. 2017, č. j. 15 Nc 2530/2014-263 (výrok I.). Pěstounům uložil povinnost podávat soudu zprávu o výkonu pěstounské péče vždy ke každému 30. září každého kalendářního roku (výrok II.), České republice nepřiznal náhradu nákladů řízení (výrok III.) a o nákladech účastníků rozhodl tak, že žádný z nich nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV.).
2. Takto rozhodl o návrhu ze dne 27. 7. 2017 rodičů otce o svěření nezletilého do jejich společné pěstounské péče. Návrh odůvodnili tím, že se nemohou smířit s předchozím rozhodnutím soudu I. stupně, který nezletilého svěřil do pěstounské péče manželům M. a P. Š. S ohledem na délku řízení však odvolání do předchozího rozsudku nepodali. Domnívají se, že zcela splňují podmínky pro pěstounskou péči a jejich vyšší věk není na závadu. Rodiče nezletilého s jejich návrhem souhlasili, a byť v průběhu řízení sami navrhli svěření nezletilého do své péče, svůj návrh v průběhu řízení vzali zpět a „jejich“ řízení bylo zastaveno. Kolizní opatrovník zdůraznil, že rozhodnutí by mělo vycházet z nejlepšího zájmu nezletilého. Ten pěstouny momentálně považuje za své nejbližší osoby (zejména mateřskou osobu), změna péče by byla v rozporu se zájmy nezletilého. Pokud by soud dospěl k závěru, že jsou dány důvody pro změnu péče, nejsou dány důvody pro vyslovení pěstounské péče a mělo by dojít ke svěření nezletilého do péče dalších osob.
3. Soud I. stupně ve svém rozsudku nejprve podrobně zrekapituloval předchozí průběh řízení, a to od podání návrhu Městské části Praha 6 na odevzdání nezletilého do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (s ohledem na zjištění, že v krvi nezletilého se objevily zbytky omamných látek a matka pobírala drogy) až do pravomocného rozsudku soudu I. stupně ze dne 6. 2. 2017, č. j. 15 Nc 2530/2014-263. Jím byl nezletilý svěřen do společné pěstounské péče manželům Š. (výrok I.), stanoven styk nezletilého s rodiči (výrok II.), zamítnut návrh rodičů na svěření nezletilého do jejich péče (výrok III.) i návrh prarodičů na svěření nezletilého do jejich společné péče (IV.), a bylo rozhodnuto o nákladech řízení účastníků a státu (výroky V. a VI.). Soud I. stupně za účelem zjištění aktuálních vazeb mezi pěstouny a biologickou rodinou nezletilého a nezletilým nechal zpracovat znalecký posudek. K průběhu styku prarodičů s nezletilým zjistil, že od 23. 8. 2020 probíhá péče o nezletilého tak, že od neděle sudého týdne do následující neděle lichého týdne pečují o nezletilého prarodiče a další týden pěstouni. K osobám prarodičů zjistil, že nemají zápisy v trestním rejstříku, jsou bez známek psychopatologie, psychických poruch či chorob, jsou zdraví, dobře finančně zajištění, spolupracují s doprovázející organizací Cestou necestou a ve vztahu k pěstounské péči se vzdělávají. Nezletilý se u nich cítí jako doma a jsou u nich vytvořeny podmínky pro růst nezletilého, který se v jejich přítomnosti projevuje přirozeně. Ke stávajícím pěstounům zjistil, že se o nezletilého stará převážně pěstounka, nezletilý v její péči prospívá, pěstouni nespolupracovali se stávající organizací Dobrá rodina, smluvní vztah s nimi byl ukončen. Následně navázali novou smlouvu s doprovázející organizací Barevný svět dětí. Nezletilý má s oběma pěstouny velmi blízký vztah, cítí-li se nejistě, vyhledává jejich přítomnost, vnímá je jako autoritu. Nezletilý je bystrý hoch, v rámci předškolního vzdělávání jej vodila do školky jak pěstounka, tak prarodiče, na základě

Shodu s prvopisem potvrzuje N. W.

dohody obou rodičů byl nezletilý přijat do základní školy xxx, zároveň mu byl změněn trvalý pobyt na adresu prarodičů.

4. Po citaci ust. § 958 odst. 1, 2, § 962 odst. 1, 2, § 964 odst. 1, § 966 odst. 1, 2, § 967 o. z., § 20 odst. 3 písm. b) zákona č. 359/99 Sb., čl. 10 odst. 2 Listiny, čl. 32 odst. 1 Listiny, čl. 8 Úmluvy o právech dítěte a nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 568/06 dospěl k závěru, že návrh je důvodný. Vyšel z toho, že nezletilý má nezadatelné právo být vychováván širší rodinou, čímž je dán legitimní důvod pro navrácení nezletilého do péče jeho širší rodiny formou pěstounské péče, která slouží jako dočasná náhradní rodinná péče o nezletilé dítě v případě, že o něj nemůže pečovat žádný z rodičů ani poručník. Zhodnotil průběh a výsledek předchozího řízení, ve kterém byl nezletilý předán do pěstounské péče manželům Š. s tím, že v předchozím postupu opatrovníka i soudu I. stupně shledal četné chyby (viz odst. 32 napadeného rozhodnutí). Proto odmítl rezignovat na stav kumulujících se pochybení a v zájmu nezletilého se pokusil obnovit kontakt mezi nezletilým a jeho širší biologickou rodinou - prarodiči a utužit jejich narušený vztah tak, aby se mohl ve vhodný okamžik navrátit do své biologické rodiny. K tomuto výsledku se snažil dospět postupným navýkacím režimem formou pozvolného rozšiřování styku s prarodiči, když v důsledku tohoto postupu byla již cca rok praktikována střídavá péče prarodičů a pěstounů v týdenním intervalu, kterou nezletilý bez problémů zvládl. Dovodil, že jeho rozhodnutím získá nezletilý svůj mužský vzor, neboť stávající pěstoun na něj doposud neměl čas. Prarodiče nezletilého dobrovolně navázali spolupráci s doprovázející organizací Cestou necestou a dle jejích doporučení se vzdělávají a jednají. Ačkoliv si nezletilý vytvořil citové pouto ke stávajícím pěstounům, pokud by byl ve svých 8 měsících svěřen do pěstounské péče prarodičů, navázal by k nim citové pouto stejné. Pěstouni však nejsou jeho biologickou rodinou. Věk nezletilého je ještě poměrně nízký a stále je schopen zvládnout svůj návrat do biologické rodiny. Ponechat nezletilého v péči současných pěstounů by znamenalo rezignovat na vzniklá pochybení a se zvyšujícím věkem nezletilého by byly jeho šance na návrat do biologické rodiny nižší. Pokud byla ve znaleckém posudku zmíněna dvě rizika související se svěřením nezletilého do pěstounské péče prarodičů (tlak vyvíjený babičkou na nezletilého a návrat otce z vězení), ta jsou eliminována spoluprací prarodičů s organizací Cestou necestou. Nezletilý je nadto s otcem v kontaktu, ví, že je ve vězení. Aktivní legitimaci prarodičů k návrhu dovodil s odkazem na ust. § 962 o. z. Protože v řízení bylo prokázáno splnění podmínek pro návrat nezletilého do jeho širší biologické rodiny formou změny v osobách pěstounů, oba rodiče nezletilého se změnou souhlasili, soud I. stupně (veden zájmem nezletilého) změnil předchozí rozsudek soudu I. stupně a rozhodl o pěstounské péči prarodičů. Zároveň s odkazem na ust. § 27a z. ř. s. rozhodl o předběžné vykonatelnosti tohoto výroku tak, aby byla nastolena jistota v další péči o nezletilého do doby právní moci rozsudku, neboť v září 2021 zahájí nezletilý povinnou školní docházku. Dalším výrokem uložil pěstounům, s odkazem na § 966 odst. 2 o. z., povinnost podávat zprávy o výkonu pěstounské péče. Výrok o nákladech státu odůvodnil ust. § 148 odst. 1 o. s. ř. Protože zadání znaleckého posudku vzešlo z iniciativy soudu, České republice tyto náklady nepřiznal (ust. § 148 odst. 1 o. s. ř.). Výrok o nákladech účastníků (IV.) odůvodnil ust. § 23 z. ř. s. Závěrem uvedl, že šestiměsíční lhůta pro rozhodnutí nebylo možné dodržet z důvodu pracovní neschopnosti zákonného soudce, samostatného řízení o uložení povinnosti rodičům hradit výživné na nezletilého, potřeby vypracovat znalecký posudek a zejména pro potřebu poskytnout nezletilému dostatek času formou postupného rozšiřování jeho kontaktů s prarodiči.
5. Proti tomuto rozsudku podali včasné a přípustné odvolání dosavadní pěstouni M. a P. Š. Nejprve stručně zopakovali skutkový stav, na jehož základě došlo k vydání rozsudku, který nyní v řízení soud I. stupně bezdůvodně bagatelizoval. Rozsudek, kterým byli manželé Š. určeni společnými pěstouny nezletilého, nabyl právní moci dne 2. 6. 2017. Již 27. 7. 2017 se prarodiče nezletilého opětovně domáhali svěřením nezletilého do jejich společné pěstounské péče, nicméně jejich návrh byl svým obsahem spíše pozdě podaným odvoláním. To přesto, že v předchozím rozsudku byl jejich návrh na svěřením nezletilého do společné pěstounské péče pravomocně zamítnut. Zopakovali svá tvrzení uváděná před soudem I. stupně, že k tomu, aby nezletilý mohl být svěřen do pěstounské

péče jiné osoby než stávajících pěstounů, by muselo na základě návrhu osob, které jsou k takovému návrhu aktivně legitimovány, nejprve dojít k zániku jejich pěstounské péče. K zániku pěstounské péče může dojít pouze nabytím plné svéprávnosti nezletilého (§ 970 o. z.), zrušením rozhodnutí soudu o pěstounské péči (§ 969 o. z.), smrtí dítěte či pěstouna nebo rozvodem pěstounů (§ 964 odst. 2 o. z.). Protože nedošlo k zániku pěstounské péče z žádných zákonných předpokládaných způsobů, muselo by dojít nejprve k zrušení rozhodnutí soudu o stávající pěstounské péči a následným rozsudkem by mohlo být rozhodnuto o svěřením nezletilého do společné pěstounské péče osob odlišných od současných pěstounů. K tomuto návrhu však ze zákona jsou oprávněni pouze rodiče, dítě zastoupené kolizním opatrovníkem nebo pěstouni. Takovéto řízení však není a nikdy nebylo vedeno. Nebyly ani naplněny důvody uvedené v § 969 o. z., za kterých může dojít ke zrušení rozhodnutí, tedy podstatná změna poměrů, neplnění účelů pěstounské péče a neshody mezi rodiči a pěstouny o podstatných záležitostech týkajících se dítěte. Ačkoli ani jedna z výše uvedených okolností nenastala, soud I. stupně přesto změnil výrok I. předchozího rozsudku a nezletilého svěřil do společné pěstounské péče prarodičů. Tento postup proto nemá oporu v zákoně. Odkaz soudu I. stupně na ust. § 962 o. z. není pro odůvodnění aktivní legitimace prarodičů na podání návrhu případný, neboť o určení pěstounů již bylo rozhodnuto. Napadené rozhodnutí není ani v zájmu nezletilého, neboť v pěstounské péči manželů Š. byl od 3 měsíců svého věku, tedy cca 6 a půl let. Nezletilý vyjádřil zájem zůstat v pěstounské péči manželů Š. a jeho názor, závěr soudní znalkyně a doporučení opatrovníka nebyly ze strany soudu I. stupně respektovány. Dostupná judikatura řeší zájem nezletilého na jeho vrácení toliko k biologickým rodičům, což pěstouni akceptují, byť poukazují i na judikaturu ESLP č. 25702/94, ze které vyplývá, že i délka náhradní péče o nezletilého může být důvodem, který převáží nad zájmem sjednocení rodiny. Ostatně ze soudního znaleckého posudku PhDr. Skalíkové vyplývá, že v nejlepším zájmu nezletilého je zachování pěstounské péče manželů Š. Tyto závěry znalkyně zopakovala i ve své výpovědi, a to přestože jí soud I. stupně pokládal své otázky zcela nevhodným způsobem. Rizika související se svěřením nezletilého do společné pěstounské péče prarodičů (tlak vyvíjený ze strany babičky a nekritický postoj prarodičů k otci nezletilého a jeho návrat z vězení) nelze eliminovat spoluprací prarodičů s doprovázející organizací či monitoringem ze strany soudu formou písemných zpráv. Svým postupem soud I. stupně vytrhl nezletilého ze stabilního a dlouhodobého výchovného prostředí, což je v rozporu se zájmem nezletilého. Školu nezletilého konzultovali s matkou, která s jejich výběrem souhlasila, z jejich strany opomenutí názoru otce nebylo zlým úmyslem. Od září 2020 se s nezletilým vidají o víkendy 1x za 14 dnů (od pátku do neděle), do školy jej nevodí. Z těchto důvodů navrhli změnu napadeného rozsudku a zamítnutí návrhu na svěřením nezletilého do společné pěstounské péče prarodičů, případně zrušení napadeného rozsudku a jeho vrácení soudu I. stupně k dalšímu řízení. V případě potvrzení rozsudku požádali o úpravu styku s nezletilým.

6. Prarodiče nezletilého považovali odvolání za nedůvodné, soud I. stupně se s argumenty opatrovníků zcela vypořádal. Prarodiče podali návrh na svěřením do pěstounské péče, nikoliv opakovaný návrh na péči klasickou. Pěstounská péče nebyla zrušena a nadále trvá, soud I. stupně zcela v souladu se zákonem upravil pouze změnu v osobě pěstouna. Rozhodnutí ve věcech pěstounské péče jsou rozhodnutími pro tentokrát a např. v případě nesouladu mezi rodiči a pěstounem může dojít k jakémukoliv rozhodnutí, pokud je v nejlepším zájmu dítěte. Ostatně návrh na změnu pěstouna a pěstounskou péči prarodičů podal otec i matka. Dovedili, že v nejlepším zájmu nezletilého, v souladu s vůlí vyjádřenou jeho rodiči, je to, aby nezletilý byl ve společné pěstounské péči biologické rodiny, tedy prarodičů nezletilého (viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 568/2006). Zopakovali, že stávající pěstouni původně chtěli nezletilého osvojit, jejich primárním záměrem nebylo být pěstouny, postup opatrovníka i soudu I. stupně v předchozím rozsudku byl chybný, jak správně uvedl soud I. stupně. Pokud by zůstal nezletilý v pěstounské péči manželů Š., pozbyla by judikatura Ústavního soudu k příslušným pasážím občanského zákoníku smysl. Nezletilý je chytrý, ve škole dobře prospívá, vztahy s předchozími pěstouny mají dobré, jednají zejména s pí Š., jsou vzájemně schopni se na změnách

styku domluvit (jako příklad uvedla Vánoce, kdy Š. neměli volno). Jejich spolupráce s doprovázející organizací Cestou necestou trvá. Z těchto důvodů navrhli potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného.

7. Matka nezletilého souhlasila s návratem nezletilého k prarodičům, nezletilý u nich dobře prospívá, s nezletilým se nepravdělně stýká.
8. Otec nezletilého navrhl potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného. Spor mezi prarodiči a rodiči nezletilého na straně jedné a pěstouny na straně druhé trvá od jeho narození. Soud I. stupně i opatrovník se v předchozím řízení dopustili četných pochybení (která otec blíže specifikoval), což konstatoval soud I. stupně, soudní znalkyně PhDr. Skalíková i PhDr. Novák. Pěstouni tak získali M. „nestandardně“, jak sama uvedla pěstounka v rámci znaleckého posudku. Tím, že se pěstouni nevzdělávali, porušili své povinnosti dané ust. § 47 odst. 2 písm. f), g) zákona 359/99 Sb., což je hrubou závadou v péči pěstouna. Protože i sám otec podal ve stejný den, kdy vzal zpět svůj návrh na svěření syna do péče rodičů (8. 2. 2019), návrh na svěření svého syna do péče prarodičů, je dána aktivní legitimace ve věci. Nadto, s odkazem na ust. § 969 o. z., dovodil, že „jiným rozhodnutím“ může být i změna v osobě pěstouna bez toho, aby bylo nutné pěstounskou péči zrušit. Za podstatnou záležitost ve smyslu citovaného ustanovení považoval svůj nesouhlas se svěřením nezletilého do péče manželů Š., neboť u prarodičů je nezletilý šťastný. Nadto manželé Š. vynechali rodiče z možnosti vybrat vhodnou základní školu. Není rovněž pravdivé jejich tvrzení o podpoře nezletilého ve styku s rodiči a prarodiči, neboť v době trestního oznámení matky pěstounů na otce ani prarodiče neměli zhruba půl roku možnost svého vnuka vidět. Nový rozsudek ctí právo nezletilého být v péči své biologické rodiny, respektuje rozhodnutí Štrasburského soudu ze dne 22. 6. 2021, dle kterého si „nemůže dítě u pěstounů zvyknout“, protože pěstounská péče je jen dočasná. Na rozhodnutí ESLP K. a T. v Finsko č. 25702/94 nelze pro předchozí pochybení OSPOD a soudu I. stupně brát zřetel. Nezletilý již s otcem komunikoval i přes Skype, po návratu z výkonu trestu bude otec žít v jiném domě rodičů v xxx xxx (xxx).
9. Opatrovník poukázal na to, že v důsledku postupu soudu I. stupně byla praktikována střídavá výchova a následně byla soudem stanovena předběžná vykonatelnost daného výroku, nezletilý by měl mít ve svém životě klid, proto opatrovník (v rozporu se svým předchozím názorem) souhlasí s vydaným rozsudkem a navrhuje jeho potvrzení.
10. Odvolací soud přezkoumal rozsudek soudu I. stupně včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212, § 212a odst. 1, 5 o. s. ř. ve spojení s § 1 odst. 3 z. ř. s.), a po doplněném dokazování dospěl k závěru, že odvolání důvodné není.
11. Z vyjádření Základní a mateřské školy xxx ze dne 20. 12. 2021 vzal odvolací soud za prokázané, nezletilý ve škole prospívá, je šikovný, mezi dětmi oblíbený, nejsou s ním žádné problémy.
12. Ze zprávy OSPOD Města xxx vzal odvolací soud za prokázané, že nezletilý má v domě prarodičů svůj pokoj, ve škole se mu líbí, navštěvuje mnoho kroužků (fotbal, kreslení, hudební nauka, zpěv, plavání). Domácnost prarodičů byla shledána v pořádku, nezletilý v jejich péči prospívá, vypadá spokojeně a byl oblečen dle věku.
13. Další dokazování odvolací soud pro nadbytečnost neprováděl (např. zprávy prarodičů o průběhu výkonu jejich péče), neboť ve spojení s důkazy provedenými soudem I. stupně měl již dostatek podkladů pro své rozhodnutí.
14. Ústavní soud opakovaně zdůrazňuje, že základním kamenem judikatury, týkající se nezletilých dětí, musí být zásada nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (publikované pod sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.), Ústavní soud vykládá tuto zásadu v souladu s postojem Výboru pro práva dítěte takto: Podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte musí být nejlepší zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí. Podle Výboru OSN pro práva dítěte je "koncept nejlepšího zájmu dítěte flexibilní a adaptabilní. Měl by být přizpůsoben a definován individuálně s ohledem na specifickou

situaci, v níž se dítě či děti, jichž se věc týká, nachází, přičemž pozornost by měla být věnována jejich osobním poměrům, situaci a potřebám. V rámci individuálních rozhodnutí musí být nejlepší zájem dítěte hodnocen a stanoven ve světle specifických okolností konkrétního dítěte" (nálezn. sp. zn. I. ÚS 1506/13 ze dne 30. 5. 2014, body 22-24). Z formulace, že nejlepší zájem dítěte musí být "předním hlediskem", zároveň vyplývá, že nejde o hledisko jediné, které soudy v řízeních týkajících se dětí musí zvažovat, přičemž nejlepší zájem dítěte může být v konfliktu s oprávněnými zájmy ostatních osob (dalších dětí, rodičů, atd.); Výbor pro práva dítěte proto uznává, že je nutný určitý stupeň flexibility v aplikaci tohoto principu a případné konflikty s jinými oprávněnými zájmy je třeba řešit případ od případu. Nejlepší zájem dítěte je tedy možno, ba dokonce nutno, vyvažovat s ostatními oprávněnými zájmy. Z jeho označení jako "přední hledisko" však vyplývá, že nejlepší zájem dítěte má při vyvažování vysokou prioritu. Pokud je dítě dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé, je nutné jeho přání považovat za zásadní vodítko při hledání jeho nejlepšího zájmu. Zájem dítěte je přitom třeba posuzovat z hledisek objektivních, nikoli z pouhého subjektivního hodnocení výhodnosti či naopak nevýhodnosti pozice toho kterého z obou rodičů (viz např. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 397/15). Právě optikou nejlepšího zájmu nezletilého (který nemusí být v nejlepším zájmu ani jednoho z rodičů nebo pěstounů) je nutno poměřovat přezkoumávané rozhodnutí soudu I. stupně.

15. Pěstounská péče je soukromoprávní institut náhradní rodinné péče, jehož účelem je zejména výkon osobní péče o dítě osobou odlišnou od rodiče nebo od poručníka, jestliže tato péče nemůže být z objektivních nebo subjektivních důvodů vykonávána rodiči. Pokud rodiče dítěte neumí, nechťejí nebo nemohou o své dítě osobně pečovat, musí stát zajistit náhradní péči o dítě v prostředí, které rodinu co nejvíce připomíná. Pěstounská péče proto musí být pojímána jako subsidiární k péči vlastních rodičů. Pojmově je tedy pěstounská péče dočasná, ať už je krátkodobá, střednědobá nebo dlouhodobá. Vždy dle potřeb dítěte a situace v jeho přirozené rodině. Toto pojetí koresponduje s ustanoveními chránícími přirozenou rodinu dítěte v Listině základních práv a svobod. Pěstounská péče musí být v souladu s nejlepšími zájmy dítěte. Při rozhodování i sledování úspěšnosti pěstounské péče musí být respektován názor a přání dítěte tak, jak to vyplývá z Úmluvy o právech dítěte (viz důvodová zpráva k ustanovení § 958 o. z.).
16. Odvolací soud se nejprve zabýval tím, zda prarodiče jsou aktivně legitimováni k podání návrhu **na změnu** pěstounské péče, neboť o pěstounské péči nezletilého již v době jejich návrhu existovalo výše uvedené pravomocné rozhodnutí soudu. Odkaz soudu I. stupně na ust. § 962 odst. 1 o. z., který řeší výběr osoby pěstouna, je přitom pro vyřešení otázky aktivní legitimace nepřiléhavý.
17. Podle ust. § 969 o. z. dojde-li k podstatné změně poměrů nebo k neshodě mezi rodiči a pěstounem v podstatné záležitosti týkající se dítěte, může dítě, rodič nebo pěstoun navrhnout soudu změnu práv a povinností, zrušení pěstounské péče, nebo jiné rozhodnutí.
18. S ohledem na dikci ust. § 969 o. z. je zřejmé, že osoby prarodičů nejsou zahrnuty do okruhu aktivně legitimovaných osob na změnu pěstounské péče. To bez ohledu na nesplnění další podmínky existující ke dni zahájení řízení, a to existující (a navrhovatelem tvrzené) neshody mezi rodiči a pěstounem týkající se podstatné záležitosti nezletilého, která je důvodem pro podání návrhu. Z logiky věci přitom jiné neshody týkající se podstatné záležitosti nezletilého mezi rodiči a pěstounem, které vyvstaly až po podání návrhu, nejsou důvodem pro soudní rozhodnutí (mohou však být brány soudem v úvahu např. při posouzení intenzity neshod). Nebyla však splněna ani podmínka podstatné změny poměrů, neboť k vydání předchozího rozsudku došlo necelých šest měsíců před podáním návrhu prarodičů a ti svůj návrh odůvodnili v tomto směru pouze tím, že nesouhlasí s názorem soudu I. stupně, že by je jejich věk omezoval v možnosti péče o nezletilého. Důvodem jejich návrhu proto nebyla podstatná změna poměrů, ale nesouhlas se závěry předchozího (pravomocného) rozsudku. Je přitom zřejmé, že soud I. stupně v daném řízení nerozhodoval ani o návrhu rodičů ve smyslu ust. § 959 odst. 2 o. z., neboť takový návrh (o kterém by nebylo soudem pravomocně rozhodnuto) v řízení opětovně podán nebyl, ostatně tomu ani neodpovídá rozsudečný výrok ani odůvodnění rozsudku.

19. Lze tak uzavřít, že soud I. stupně vedl řízení a následně rozhodl v řízení o změně pěstounské péče ve smyslu ust. § 969 o. z., které nemohl zahájit sám a nemohlo být ani zahájeno z podnětu prarodičů nezletilého podáním ze dne 27. 7. 2017. Podání otce, který vzal svůj návrh na svěřeni syna do společné péče rodičům zpět, je dle svého obsahu jednak zpětvzetím tohoto návrhu (odůvodněného rozchodem partnerství s matkou), jednak vyjádřením otce k probíhajícímu řízení o návrhu jeho rodičů (prarodičů nezletilého), aby za této situace byl nezletilý svěřen do péče jeho rodičů, kteří mají vhodné podmínky pro jeho výchovu, nezletilého milují a poskytnou mu láskyplnou výchovu v biologické rodině. Nelze jej však, pro absenci jakéhokoli odůvodnění (byť daného následně), považovat za nový návrh, o kterém by mělo být vedeno řízení. Ostatně ke stejnému závěru došel i soud I. stupně, neboť řízení o tomto „návrhu“ otce nezahájil, nezletilému neustanovil opatrovníka. Je tak zřejmé, že napadeným rozsudkem nebylo rozhodnuto v řízení ve smyslu ust. § 969 o. z., které by bylo zahájeno z podnětu rodiče, ale pouze v řízení, které bylo zahájeno z podnětu prarodičů nezletilého datovaného dnem 22. 7. 2017 a doručeného soudem I. stupně dne 27. 7. 2017 (viz č. l. 279 a násl. spisu).
20. Kritice je nutno podrobit i další postup soudu I. stupně, který svým faktickým přístupem instruoval pěstouny k tomu, aby prodlužovali styk nezletilého s prarodiči tak, aby fakticky došlo ke „střídavé péči“. Odůvodnění rozsudku, že postupný navykací režim nezletilého probíhá po dobu cca tří let, a proto nelze říci, že by byl nezletilý ze dne na den vytržen z prostředí, na které je zvyklý, je pouhým důsledkem nesprávného pochopení/uchopení tohoto řízení soudem I. stupně a jeho dopadů na další život nezletilého. V první řadě je totiž nutno vyjít z toho, že dne 6. 2. 2017 byl soudem I. stupně vyhlášen rozsudek pod č. j. 15 Nc 2530/2014-263, kterým byl nezletilý svěřen do pěstounské péče manželům Š. a tento rozsudek nabyl právní moci dne 2. 6. 2017. Podle ust. § 159a odst. 3 o. s. ř. byl tento rozsudek závazný i pro soud I. stupně. Jiné (fakticky ale nesprávné) právní posouzení podaného návrhu prarodičů soudem I. stupně je jistě možné, na druhou stranu si soud I. stupně musí být v řízeních týkajících se péče o nezletilé (nadto dítěte v útlém věku) vědom, že nepřiměřeně dlouhé řízení (v průběhu kterého je soudem fakticky nařizována změna jeho péče) může v životě nezletilého vyvolat nevratné, nebo již jen těžko odstranitelné změny. Zde, alespoň dle odůvodnění rozsudku, soud I. stupně úmyslně vedl řízení po tak dlouhou dobu, aby si nezletilý zvykl na jiné prostředí (které soud I. stupně v probíhajícím řízení preferoval a účastníkům to dával zřetelně najevo) a tím, že si nezletilý na nové prostředí zvykl, následně také odůvodnil svůj rozsudek (viz odst. 39). Takovýto postup soudu I. stupně je ale v rozporu s ust. § 471 odst. 2 z. ř. s., neboť své rozhodnutí soud nemůže odůvodňovat tím, že v důsledku jeho předchozího postupu v řízení v podstatě nešlo rozhodnout jinak. Ostatně i další, rovněž nesprávný, postup soudu I. stupně fakticky zabránil odvolacímu soudu provést účinným způsobem nápravu těchto pochybení. Soud I. stupně totiž stanovil i předběžnou vykonatelnost svého rozhodnutí v části týkající se svěřeni nezletilého do společné pěstounské péče manželům L. (viz výrok I. napadeného rozsudku).
21. Podle ust. 27a z. ř. s. soud může vyslovit předběžnou vykonatelnost rozsudku, jestliže by jinak účastníku hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy a jestliže řízení bylo možno zahájit i bez návrhu. Podmínkou pro vyslovení předběžné vykonatelnosti rozsudku je proto nejenom přesvědčení soudu, že bez předběžné vykonatelnosti by nezletilému hrozilo nebezpečí těžko nahraditelné nebo značné újmy, ale i zároveň podmínka, že samotné řízení, ve kterém došlo k vyhlášení rozsudku, bylo tzv. beznávrhové, tedy mohl jej zahájit sám soud z úřední povinnosti.
22. Jak vyplývá z obsahu spisu i ze shora uvedeného výkladu, napadený rozsudek byl vyhlášen v řízení zahájeném z podnětu prarodičů nezletilého v situaci, kdy nezletilý byl pravomocným rozsudkem svěřen do pěstounské péče manželům Š. Nelze dovodit, že by dané řízení bylo ve smyslu ust. § 27a z. ř. s. beznávrhovým, neboť se svojí povahou jedná o změnu pravomocného rozsudku o pěstounské péči. Ostatně soud I. stupně ani právně svůj závěr o tom, že se jedná o beznávrhové řízení ve smyslu ust. § 27a o. s. ř., neodůvodnil. To nadto v situaci, kdy ani z obsahu spisu nevyplývá, že by se nezletilý ocitl v situaci, kterou bylo nutno v jeho nejlepším zájmu okamžitě vyřešit. Pouhý nástup do povinné školní docházky do školy, kterou manželé Š. respektovali, tento

postup neodůvodňuje. Ostatně neodpovídá tomu ani postup soudu I. stupně, který napadený rozsudek vydal až po téměř čtyřech letech od podaného návrhu.

23. Jak správně uvedl opatrovník nezletilého, právě v důsledku neúměrně dlouhého řízení a faktického postupu soudu I. stupně došlo k situaci, kdy nezletilý byl začleněn do nového prostředí a jeho další (opětovné) vytržení z prostředí, na které si zvykl, by v jeho životě vyvolalo nepochopení, zmatek a nebylo by v souladu s jeho nejlepším zájmem. Jinými slovy, v důsledku nesprávného procesního postupu soudu I. stupně (délky řízení, faktických pokynů vedoucích k rovnoměrné péči navrhovatelů i zákonných pěstounů), nesprávného právního posouzení věci (absence aktivní legitimace navrhovatelů k možnosti změny pěstounů) došlo k natolik zásadním změnám v životě nezletilého, že by další změna v péči o něj (tedy navrácení nezletilého do pěstounské péče manželů Š.), byť by formálně odpovídala zákonné úpravě, nebyla v jeho nejlepším zájmu. Nezletilý totiž nemá být předmětem soudního pin-pongu, kdy je jeho osud zmítán jednotlivými protichůdnými rozhodnutími soudů, ale o jeho právech a povinnostech musí být rozhodováno citlivě a co nejrychleji tak, aby byl respektován jeho nejlepší zájem. Přitom institut pěstounské péče je pojmově dočasným řešením v životě nezletilého a každým pěstounům musí být zřejmé, že mohou nastat okolnosti, za nichž jejich dočasná péče o nezletilého více méně náhle skončí.
24. V řízení bylo prokázáno, že nezletilý si u svých prarodičů zvykl, v místě svého současného bydliště má za jejich aktivní podpory četné školní i mimoškolní aktivity, celkově v péči prarodičů i ve škole prospívá. I opatrovník proto navrhl, aby v zájmu nezletilého byl rozsudek jako věcně správný potvrzen. Z obsahu spisu nevyplývá, že by jak hmotná, tak osobní péče manželů L. o nezletilého byla nedostatečná, otec nezletilého po výstupu z výkonu trestu bude, dle sdělení manželů L., bydlet odděleně v téže městě.
25. Odvolacímu soudu proto, přes shora uvedené, nezbylo, než napadený rozsudek dle ust. § 219 o. s. ř., potvrdit, neboť výsledek řízení aktuálně odpovídá nejlepšímu zájmu nezletilého, který v daném případě musí být nadřazen ostatním, výše uvedeným zákonným kritériím. O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto dle ust. § 23 z. ř. s.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku není dovolání přípustné.

Praha 26. ledna 2022

JUDr. Marcela Kučerová v. r.
předsedkyně senátu